

TASA-ARVOISET

Suomalaiset kokevat eriarvoisuuden vähenevän

Suomalaiset kokevat yhteiskunnan varsin tasa-arvoiseksi, ja eriarvoisuuteen liittyvät huolet ovat vähenemään päin.

Kansalaisten enemmistö arvioi, että tuloerot ovat maassamme kansainvälisesti vertaillen pienet, mutta toivoo silti edelleen niukempia tuloeroja. Niitä ei kuitenkaan koeta enää niin suureksi ongelmaksi kuin vuosikymmen sitten.

Eniten huolia suomalaisilla on alueellisen tasa-arvon kannalta. Huolet eroista palkkatasossa ja ikäryhmien välisessä eriarvoisuudessa näyttävät kytkeytyvän syrjäseutujen jäämiseen jälkeen yhteiskunnallisesta kehityksestä.

- ◆ Yli puolet suomalaisista (56 %) on sitä mieltä, että tuloerot ovat Suomessa kansainvälisesti vertaillen pienet.
- ◆ Enemmistö (57 %) on sitä mieltä, että tuloerot väestöryhmien välillä ovat kasvaneet liian suuriksi. Osuus on kuitenkin pudonnut 15 prosenttiyksikköä neljässä vuodessa.
- ◆ Kaksi kolmesta (65 %) arvioi tasa-arvon toteutuvan hyvin, kun tarkastellaan väestöryhmien hyvinvointieroja.
- ◆ Niin ikään kaksi kolmesta (66 %) arvioi, että suomalaiset ovat eriarvoisia asuinkunnittain vertaillen.

Suomalaisten kokevat eriarvoisuuden vähentyneen yhteiskunnassamme viimeisen vuosikymmenen aikana. Suomalaisen enemmistö pitää tuloeroja edelleen liian suurina, mutta niitä ei koeta enää yhtä suurena ongelmana kuin aiemmin. Enemmistö arvioi tuloerot Suomessa kansainvälisesti vertaillen pieniksi ja pitää osaamiseen perustuvia tuloeroja hyväksyttävänä. Eniten suomalaiset ovat huolissaan alueellisesta eriarvoisuudesta, mutta toisaalta kokevat tasa-arvon toteutuvan laajasti koulutuksessa ja terveydessä.

Eriarvoisuus on poliittisen keskustelun ydinaihe, koska teeman ympärille nivoutuvat kaikki merkittävät poliittiset ideologiat. Mutta kuinka paljon yhteiskunnassa esiintyviä hyvinvoinnin eroja on tarpeen tasata?

Kansainvälisesti tuloerokeskustelu on saanut uuden sysäyksen muun muassa Thomas Pikettyn globaalia eriarvoisuutta ja kapitalismia käsittelevästä teoksesta *Pääoma 2000-luvulla*.¹ Suomessa keskustelu on saanut viime aikoina vauhtia muun muassa Anu Kantolan ja Hanna Kuuselan suomalaisia rikkaita kuvaavan *Suurituloiset*-kirjan² ja Kalevi Sorsa Säätiön *Eriarvoisuuden tila Suomessa 2020* -raportin³ myötä.

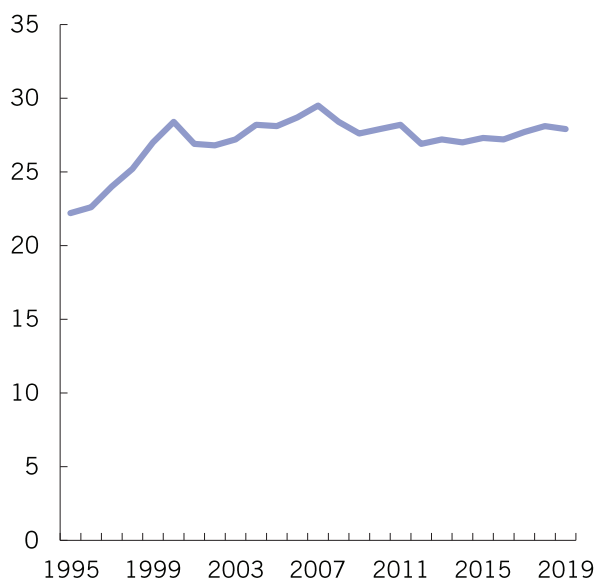
Huomio yhteiskunnallisessa keskustelussa on kiinnittynyt ennen kaikkea rikkaimman promillen tulokehitykseen, joka pitkällä aikavälillä on ollut muuta väestöä ripeämpää. Toisaalta tuloerot ovat Suomessa kansainvälisesti vertaillen pienet

(Kuvio 1) eivätkä ne ole kasvaneet 1990-luvun jälkeen (Kuvio 2).⁴

Myöskään kansalaisten mielestä Suomi ei maailmanmitassa ole suurten tuloerojen maa. Yli puolet suomalaisista (56 %) on sitä mieltä, että tuloerot ovat Suomessa kansainvälisesti vertaillen pienet (Kuvio 3). Suuriksi tuloeromme arvioi vain 17 prosenttia.

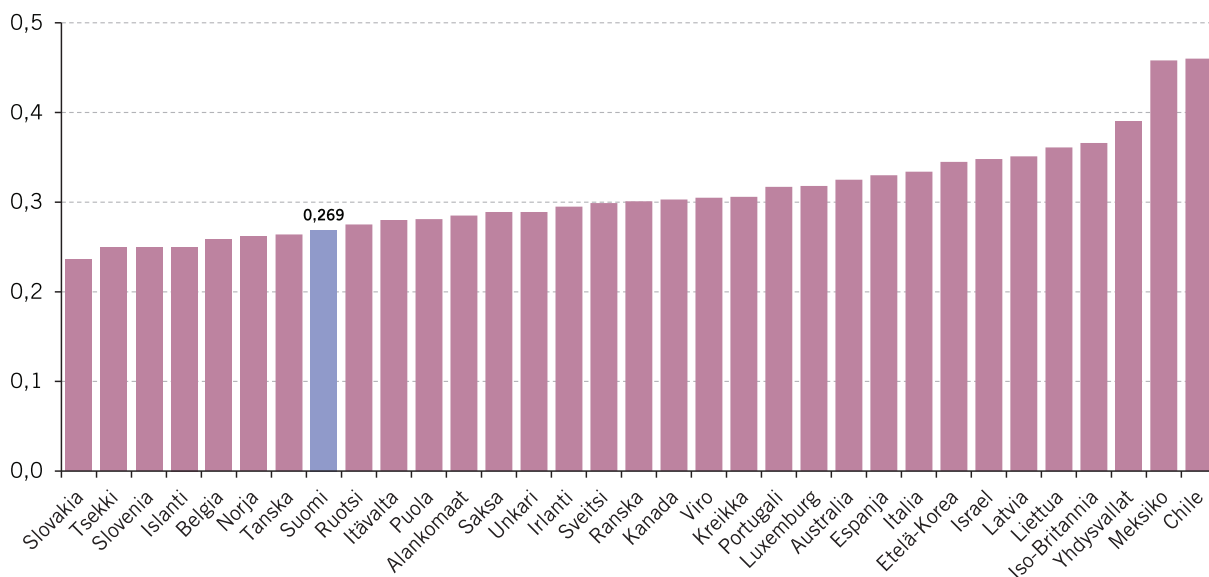
Selvimmän tuloerojamme pieninä muihin maihin verrattuna pitävät nuoret, hyvässä sosioe-

KUVIO 2. Gini-kerroin Suomessa 1995–2019

Lähde: Tilastokeskus.

KUVIO 1. Tuloerot eri OECD-maissa gini-kertoimella mitattuna

Lähde: OECD.

konomisessa asemassa olevat opiskelijat, yrittäjät ja akateemisesti koulutetut. Eniten tuloerojen suhteellista pienuutta epäilevät vähän koulutetut, työttömät, eläkeläiset sekä 56–65-vuotiaat. Yhdessäkin väestöryhmässä enemmistö ei kuitenkaan pidä tuloerojamme kansainvälisesti vertaillen suurina.

Puolueiden äänestäjäryhmien välillä arviot tuloerojen suuruudesta eroavat odotetusti mutta eivät kärjisty erityisen voimakkaasti. Ääripäät muodostavat kokoomuksen kannattajat (80 % pitää tuloeroja pieninä) ja vasemmistoliittoa (44 %) tai SDP:tä (48 %) äänestävät. Muiden puolueiden kannattajaryhmien mielipiteet sijoittuvat näiden välimaastoon (ks. tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt erillisessä Kuvioliitteessä).

Tuloksia tulkittaessa on tärkeää muistaa, etteivät arviot tuloerojen koosta muihin maihin verrattuna välttämättä kerro siitä, kuinka suurina kansalaiset pitävät kotimaisia tuloeroja, saati siitä, pidetäänkö niitä oikeasuuruusina tai oikeudenmukaisina.

Suomalaisten asenteiden erikoisuus on ollut, että huolimatta kansainvälisesti vertaillen pienistä tuloeroista, kansalaisten toiveet tulontasauksen lisäämiseksi ovat olleet meillä voimakkaampia kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa.⁵ Myös suomalaisten käsitykset tulonjaosta maassamme ovat osoittautuneet jossain määrin harhai-

siksi. Suomalaiset arvioivat keskituloisten osuuden pienemmäksi ja vastaavasti pieni- ja suurituloisten osuudet suuremmiksi kuin ne todellisuudessa ovat.⁶

Tiukat tuloeroasenteet lieventyneet

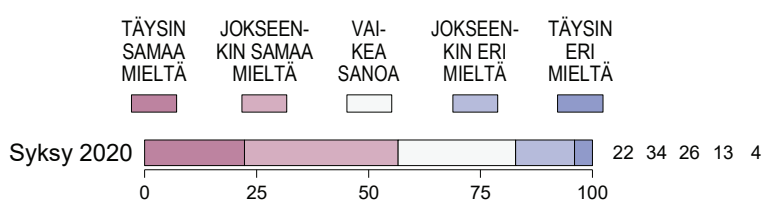
Mielipidesuunta muuttuukin, kun katse käännetään maiden välisestä vertailusta väestöryhmien välisiin tuloeroihin Suomessa. Enemmistö suomalaisista (57 %) on sitä mieltä, että tuloerot väestöryhmien välillä ovat kasvaneet maassamme liian suuriksi (Kuvio 4). Eri mieltä on 29 prosenttia.

Liian suurina tuloeroja pitävien osuus on kuitenkin alentunut selvästi viisi vuotta kestäneen seurannan aikana. Korkeimmillaan tuloeroja liian suurina pitävien osuus oli vuonna 2016, jolloin 72 prosenttia yhtyi väitteeseen.

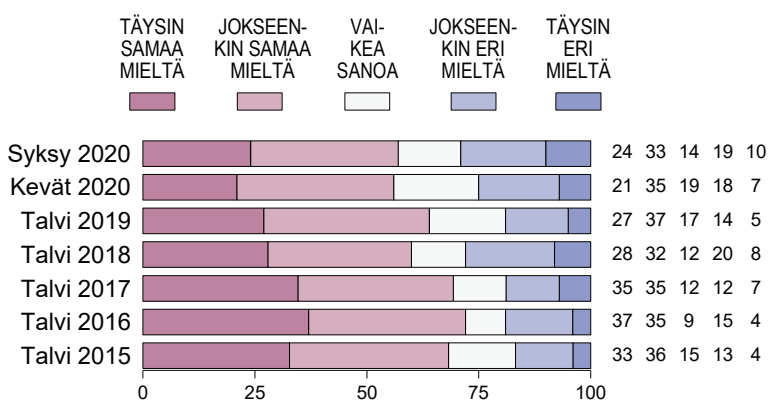
Tuloeronäkemyksissä on suuria eroja väestöryhmien välillä (ks. Kuvioliite). Jo kahden suurimman väestöryhmän – naisten ja miesten – välinen näkemys ero piiryy poikkeuksellisen suureksi. Naisista reilu kaksi kolmesta (68 %) pitää tuloeroja liian suurina, miehistä vähemmistö (46 %).

Suurimmilleen erot rävähtävät puolueiden äänestäjäryhmien välillä. Vasemmistoliiton äänestäjistä lähes kaikki (93 %) pitävät tuloeroja liian suurina. Myös SDP:n (77 %), vihreiden (65 %),

KUVIO 3. ”Tuloerot ovat Suomessa kansainvälisesti vertaillen pienet” (%)

KUVIO 4. ”Tuloerot väestöryhmien välillä ovat kasvaneet maassamme liian suuriksi” (%)

Liike Nytin (63 %) ja kristillisdemokraattien (54 %) äänestäjistä enemmistö näkee tuloerojen kasvaneen liian suuriksi. Ainoana ryhmänä voimakkaasti eri mieltä asiasta ovat kokoomuksen äänestäjät. Heistä vain viidennes (22 %) yhtyy väittämään tuloerojen liiallisesta kasvusta ja kaksi kolmesta (67 %) torjuu sen. Ääripäiden väliin jäävät perussuomalaisten, RKP:n ja keskustan kannattajat.

Sosioekonominen asema jakaa näkemykset kahtia. Reilusti yli puolet eläkeläisistä (76 %), työttömistä (75 %), työntekijöistä (65 %) ja alemmista toimihenkilöistä (61 %) sanoo tuloerojen kasvaneen liian suuriksi. Toinen neljän väestöryhmän ryväs ei kuitenkaan allekirjoita väitettä liian suurista tuloeroista: Johtavassa asemassa olevista (39 %), ylemmistä toimihenkilöistä (40 %), opiskelijoista (46 %) ja yrittäjistä (46 %) alle puolet näkee tuloerojen kasvaneen liian suuriksi. Johtajista ja ylemmistä toimihenkilöistä noin joka toinen (53 % ja 48 %) torjuu näkemyksen.

Nuorille tuloerot eivät ole ongelma

Karkeaksi yleiskuvaksi muodostuu, että siinä missä pienituloisten väestönosien ja vasemmiston kannattajien mielestä tuloerot ovat maassamme liian suuret, ei parempituloisten ja muita puolueita äänestävien mielestä näin välttämättä ole.

Tarkemmin katsoessa kahtiajako ei kuitenkaan ole aivan näin selkeä. Useimpien puolueiden äänestäjäryhmien sisällä mielipiteet jakautuvat. Myös muut tekijät, esimerkiksi ikä ja koulutustaso, näyttäisivät vaikuttavan näkemyksiin tuloeroista. Nuoret eivät koe tuloeroja ongelmaksi, mutta ikääntyneet kokevat. 18–25-vuotiaista vain 41 prosenttia pitää tuloeroja liian suurina. Ikäryhmistä eniten huolissaan tuloeroista ovat 56–65-vuotiaat (70

%) ja tätä vanhemmat (67 %). Koulutuksen kohdalla näkemyselero piiryy korkeakoulutettujen ja muiden välille. Vailla kolmannen asteen tutkintoa olevista yli 60 prosenttia pitää tuloeroja liian suurina, kun korkeakoulutuksen saaneista näin ajattelee alle puolet.

Etenkin ikäryhmien väliset näkemyselero saattavat olla yksi selittävä tekijä sille, miksi huoli tuloeroista ja eriarvoisuudesta näyttäisi pitkällä aikavälillä olevan hieman hellittämässä (ks. ss. 10–11). Eläkeikä lähentyvät ja sen jo ylittäneet voivat peilata nykytilannetta 1980-lukuun, jolloin keskitetty tulopolitiikka oli vielä voimissaan. Tuolloin Suomi oli tulonjaon suhteen nykyistä tasarvoisempi, mutta myös suljetumpi ja elintasoltaan alhaisempi maa.

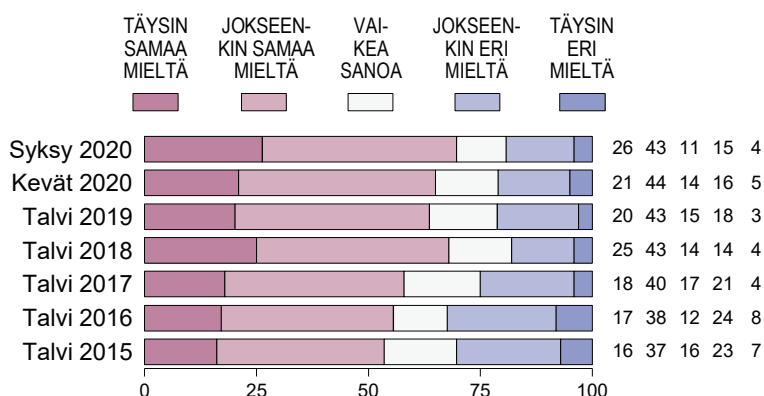
Nuoremmilla ikäluokilla ei ole vastaavaa sukupolvikokemusta vuosikymmenten takaa. Suomen talous on 1980-lukuun verrattuna paljon kilpailullisempi, ja tulokehitys määrätty yhä enemmän markkinaehtoisesti. Samalla myös tulonjakokeskustelu saattaa olla muuttamassa muotoaan.

Yksi merkki lisää tuloeroasenteiden lieventymisestä on se, että yli kaksi kolmesta (69 %) pitää oikeana, että huippuosajille maksetaan työstään selvästi parempaa palkkaa, vaikka se kasvattaisikin tuloeroja (Kuvio 5). Noin viidennes (19 %) pitää tätä vääränä.

Tämä katsantokanta on saanut viidessä vuodessa lisää jalansijaa peräti 16 prosenttiyksikköä, kun vielä vuonna 2015 vain niukka enemmistö (53 %) yhtyi väitteeseen. Kansalaiset ovat pitävät siis varsin laajalti tuloeroja perusteltuina silloin, kun ne pohjaavat ihmisten osaamiseen.

Eniten tukea osaamiseen perustuville tuloeroille on kokoomuksen äänestäjien piirissä (96 %). Epäilevimpiä ovat vasemmistoliiton kannattajat, joista 44 prosenttia yhtyy väitteeseen.

KUVIO 5. "On oikein, että huippuosajille maksetaan työstään selvästi parempaa palkkaa, vaikka se kasvattaisikin tuloeroja" (%)

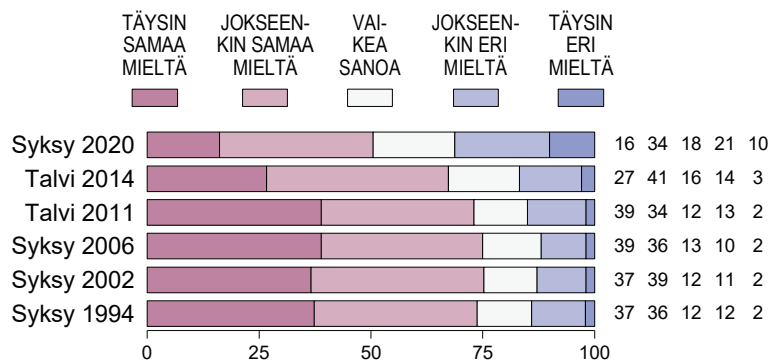
Huoli eriarvoisuuden kasvusta aiempaa vähäisempää

Yksi viime vuosina käydyin eriarvoisuuskeskustelun piirteistä on ollut sen laajeneminen koskemaan tuloerojen ohella laajemmin muitakin sosiaalisia ilmiöitä ja suhteita. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa on selvitetty tuloeroasenteiden lisäksi käsityksiä yhteiskunnan eriarvoisuudesta

useampina vuosikymmeninä sekä erillisväittämien että laajempien kysymyssarjojen avulla.

Kun tarkasteluun otetaan eriarvoisuus pelkkiä tuloeroja hieman laajemmin, puolet suomalaisista (50 %) on sitä mieltä, että taloudellinen ja sosiaalinen eriarvoisuus väestöryhmien välillä on kasvanut maassamme liian suureksi (Kuvio 6). Eri mieltä on vajaa kolmannes (31 %).

KUVIO 6. "Taloudellinen ja sosiaalinen eriarvoisuus väestöryhmien välillä on kasvanut maassamme liian suureksi" (%)

Onko omaisuus varkautta?

Ranskalainen anarkisti Pierre-Joseph Proudhon julisti 1800-luvulla omaisuuden olevan varkautta.^a Suomalaisen enemmistö ei tähän näkemyskseen yhdy, mutta toisaalta enemmistö ei myöskään torju väitettä.

Huolimatta suomalaisten halusta tasata tuloeroja, enemmistö ei kuitenkaan koe, että vaurastuminen olisi keneltäkään pois. Reilu kolmasosa (36 %) suomalaisista on sitä mieltä, että tuloerot ovat vaarallisia, sillä jonkun vaurastuminen on tavalla tai toisella aina muilta pois (Kuvio 7). Eri mieltä on lähes puolet (47 %).

Vastausjakauma on viime vuodet pysynyt jotakuinkin vakaana. Suuri muutos näkemyksissä tapahtui kuitenkin vuosien 2014 ja 2017 välillä, kun väitteen kanssa samaa mieltä olevien osuus putosi 49 prosentista 35 prosenttiin.

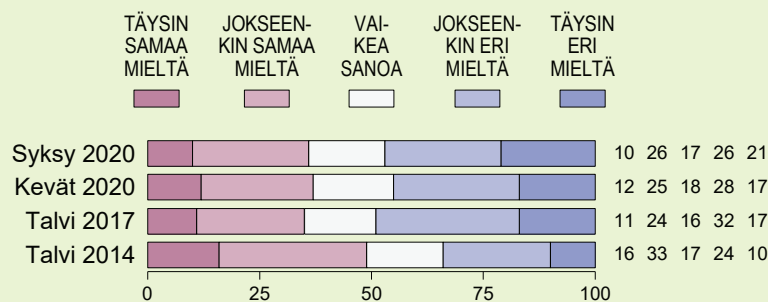
Väite perustuu ajatukseen, että talous olisi nollasummapeli, jossa tapahtuisi vain vähän jos ollenkaan, teknologian tai toi-

mintatapojen kehittymisen vauhdittamaa tuottavuuden kasvua. Tällöin kaikki joillekin kasautuva vauraus olisi enemmän tai vähemmän toisilta pois.

Muutaman vuoden takaista asennemuutosta saattaa osin selittää suhdannevaihtelu. Arvo- ja asennetutkimuksissa on vuodesta 1984 saakka seurattu väittämää, jonka mukaan ihmisten hyvinvoinnin jatkuminen voi perustua vain taloudelliseen kasvuun. Talvella 2014 suomalaisista reilu kolmannes (35 %) oli väitteen kanssa samaa mieltä, mutta talvella 2017 talouskasvun suosio oli kivunnut 48 prosenttiin.

Viime kevään Arvo- ja asennetutkimus paljasti, että kolme neljästä (76 %) ei näe mitään väärää siinä, että jotkut yrittävät tehdä niin paljon rahaa kuin rehellisin keinoin vain voivat.^b Suomalaisen selvä enemmistö siis suhtautuu moraaliselta kannalta suopeasti vaurastumiseen.

KUVIO 7. "Tuloerot ovat vaarallisia, sillä jonkun vaurastuminen on tavalla tai toisella aina muilta pois" (%)

^a Proudhon (1840).

^b Haavisto ja Kurronen (2020).

ASENNEMUUTOS TULOEROIHIN ON LAAJA

Suomalaisten näkemys tuloeroista on muuttunut viime vuosina vähemmän huolestuneeseen suuntaan. Paitsi, että muutos on yhdenmukainen eri väittämien kohdalla, se on myös hyvin laaja ja kattaa lähes kaikki väestöryhmät.

Tarkastelimme tuloeroasenteissa tapahtunutta muutosta kokoamalla kolme useampana vuotena kysytyä väittämää yhdeksi muuttujaksi ja vertailemalla sen vuosina 2017 ja 2020 saamia lukemia sekä koko väestön että väestöryhmien tasolla.

Yhteen kootut väittämät koskivat huippuosaajille maksettavaa palkkaa (ks. Kuvio 4), tuloerojen kasvua liian suuriksi (ks. Kuvio 5) sekä tuloerojen vaarallisuutta (ks. Kuvio 7). Laskimme kuhunkin väittämään annetuista vastauksista ensin asteikkokeskiarvot^a ja sen jälkeen näiden kolmen kysymyksen vastausten asteikkokeskiarvojen keskiarvot vuosille 2020 ja 2017.^b Lukemat molempina vuosina kuvaavat sitä, kuinka huolissaan suomalaiset keskimäärin ovat tuloeroista.

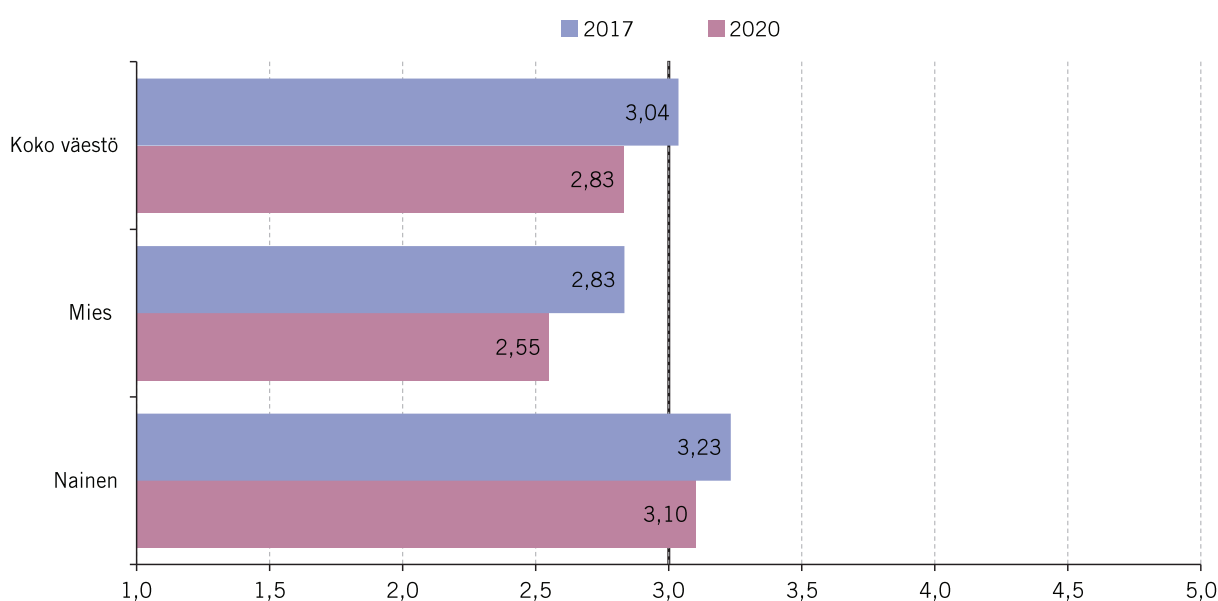
Vuosien 2017 ja 2020 välillä on tapahtunut selvä muutos kohti vähemmän huolestuneita asenteita tuloerojen suhteen (Kuvio 8). Vielä vuonna 2017 suhtautuminen oli pikemmin huolestunutta, mutta nyt se on kallistunut keskiviivan (asteikon arvo 3) toiselle puolel. Miesten kohdalla suhtautumismuutos on ollut selvempi kuin naisten kohdalla, jotka ovat keskimäärin edelleen melko huolestuneita tuloeroista.

Kun muutoksia tarkastellaan eri väestöryhmien tasolla, havaitaan, että muutos kohti vähemmän huolestuneita asenteita tuloerojen suhteen on laajaa. Muutos on ollut samansuuntainen lähes kaikissa väestöryhmissä (Kuvio 9).^c Ainoat poikkeukset tekevät pienimmillä paikkakunnilla asuvat, työttömät, itäsuomalaiset ja johtavassa asemassa olevat, joiden kohdalla keskimääräiset asenteet ovat muuttuneet huolestuneemmiksi tuloerojen suhteen.

Eniten vähemmän huolestuneeseen suuntaan ovat muuttuneet vasemmistoliiton äänestäjien, vähiten koulutettujen, kristillisdemokraattien ja yrittäjien asenteet. Ikäryhmistä muutos on ollut suurinta etenkin keskiikäisten ryhmissä (35–45 ja 46–55-vuotiaat), mutta myös nuorimman ikäryhmän (18–25-vuotiaat) asenteet ovat muuttuneet selvästi tuloeroista vähemmän huolestuneeseen suuntaan.

Nuorempien ikäryhmien sallivampi asennoituminen tuloeroihin saattaa ajan myötä johtaa kohorttivaikutukseen, jossa väestön keskimääräinen suhtautuminen muuttuu, kun nuorempien sukupolvien asenteista tulee ajan myötä vallitsevia asenteita. Tällöin iäkkäimpien ikäluok-

KUVIO 8. Suhtautuminen tuloeroväittämiin 2017 ja 2020 (keskiarvo)

^a Vastaukset täysin samaa mieltä – täysin eri mieltä saavat numeeriset arvot yhdestä viiteen. Asteikkokeskiarvo tarkoittaa näiden numeeristen vastausarvojen keskiarvoa.

^b Asteikkokeskiarvoissa tarkasteltiin seuraavia väittämiä: "On oikein, että huippuosaajille maksetaan työstään selvästi parempaa palkkaa, vaikka se kasvattaisikin tuloeroja", "Tuloerot väestöryhmien välillä ovat kasvaneet maassamme liian suuriksi" ja "Tuloerot ovat vaarallisia, sillä jonkun vaurastuminen on tavalla tai toisella aina muilta pois". Kahden viimeisen väittämän asteikon on käännetty ympäri, jotta tulokset olisivat keskenään vertailukelpoisia ja mittaisivat sitä, kuinka huolissaan on tuloeroista asteikolla 1 (erittäin vähän huolissaan) – 5 (erittäin paljon huolissaan).

^c Kuviossa on tarkasteltu asteikkokeskiarvojen keskiarvojen muutoksia jokaisen väestöryhmän asenteiden keskiarvoissa vuosien 2017 ja 2020 välillä.

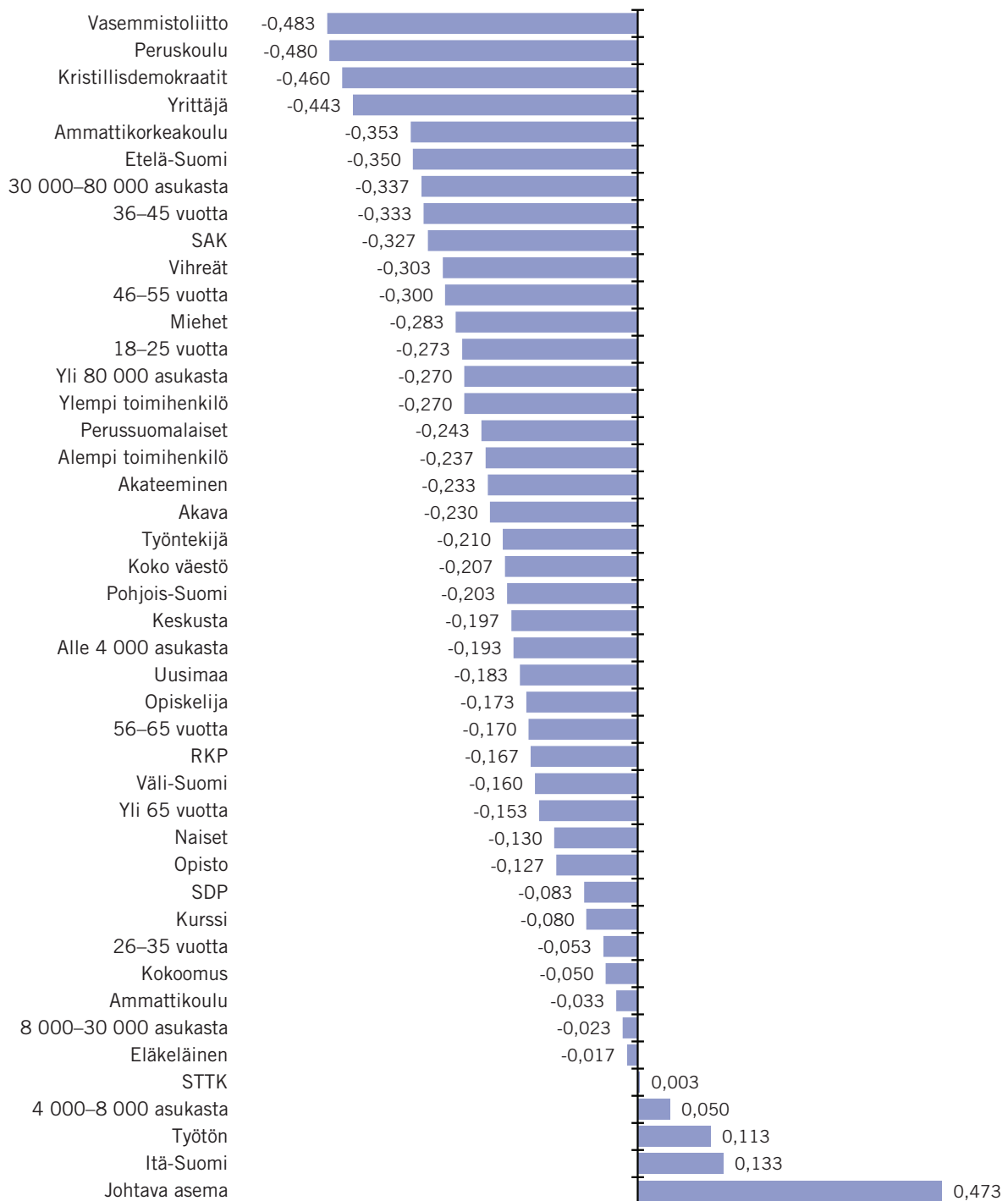
kien torjuvampien tuloeroasenteiden vaikutus kokonaisuuteen vaimenisi ajan myötä ikäluokkien väistyessä (ks. eriarvoisuusväittämien kehittyminen yli ajan ss. 10–11).

Suuret ikäluokat kokivat työllistymiskäisinä nuorina hyvinvointivaltion rakennusajan, jossa tärkeää oli paitsi tasa-arvoisten etenemismahdollisuuksien rakentaminen, myös tuloerojen tasaaminen. Tätä nuoremmille sukupolville avainkokemuksia olivat toisaalta 1980-luvun elintason nopea nousu, 1990-luvun lama sekä siitä toipuminen, mutta myös sen jälkeinen EU-jäsenyys, kansainvälistyminen ja Nokia-vetoisen teknologianousun myötä ripeästi kasvaneet tuloerot. 1990-luvulla

syntyneille sukupolville kansainvälinen kilpailu on ollut normi. Vastaava, yli ajan tapahtunut muutos EVAn Arvoja asennetutkimuksen pitkissä aikasarjoissa on aiemmin havaittu myös kehityksessä kohti markkinatalousmyönteisempiä asenteita.^d

On myös mahdollista, että koronavirsiillä on ollut vaikutusta suomalaisten tuloeroasenteisiin. Kriisin melko vähäiseen vaikutukseen viittaa kuitenkin se, ettei mittausta tehty kriisioloissa, vaan lokakuussa 2020 hyvin rauhallisen tautitilanteen vielä vallitessa. Myös väittämien aikasarjat (ks. Kuviot 1–5) kertovat, että muutos on ollut asteittaista ja jatkunut 2010-luvun alusta saakka.

KUVIO 9. Suhtautumisen muutos tuloeroväittämiin (keskiarvojen erotus 2020–2017)

^d Haavisto (2020).

Varsin moni siis näkee eriarvoisuuden kasvaneen maassamme liikaa, mutta asenteissa on tapahtunut edellisestä, vuoden 2014 mittauskerasta isohko muutos kohti vähemmän huolestuneita asenteita. Tuolloin vielä kaksi kolmesta (68 %) oli sitä mieltä, että eriarvoisuus on kasvanut liian suureksi. Suurimmillaan mittaushistorian aikana huoli eriarvoisuudesta oli vuonna 2002, jolloin kolme neljästä (76 %) koki eriarvoisuuden kasvaneen liian suureksi. Väestöryhmittäiset kannat jakautuvat pitkälti samalla tavalla kuin tuloero-

Keskustelu käymönnen mielestä kieroissa.

kysymyksen kohdalla (ks. Kuvioliite), mikä kielii siitä, että kansalaiset mieltävät taloudellisen ja sosiaalisen eriarvoisuuden käytännössä samaksi asiaksi kuin tuloerot. Itse eriarvoisuuden lisäksi myös mielipiteet eriarvoisuudesta käydystä keskustelusta pohdituttavat suomalaisia. 46 prosenttia on sitä mieltä, että nyky-Suomessa lietsotaan puhetta yhteiskunnan eriarvoistumisesta, mikä luo yhteiskuntaan tarpeettomia jakolinjoja ja jännitteitä (Kuvio 10). Väitteet lietsonnasta kiistää vajaa kolmannes (31 %).

Voimakkaasti kantaa asiaan ottavat vain kokoomuksen kannattajat (83 %) ja vasemmistoliittoa äänestävät (17 %), joiden välinen mielipidero kasvaa hyvin suureksi (ks. Kuvioliite). Kenties kiinnostavampi viesti kumpuaa kuitenkin muista väestöryhmittäisistä erittelyistä, jotka kielivät tietystä turtumisesta tapaan, jolla eriarvoisuudesta Suomessa on keskustelu. Sellaisissakin väestöryhmissä, joissa ollaan huolissaan tuloeroista tai eriarvoisuudesta, varsin moni katsoo keskustelun olevan toisinaan ylilyövä.

Tasa-arvo toteutuu hyvin

Kattavampaa kuvaa eriarvoisuuden tilasta ja kehityksestä Suomessa saatiin kysymällä EVAn Arvoja asennetutkimuksessa 16 eriarvoisuustekijän kohdalla kansalaisten näkemyksiä siitä, kuinka

tasa-arvoisia tai eriarvoisia suomalaiset nykyisin ovat (Kuvio 11).

Kokonaisuutena tasa-arvon ajatellaan toteutuvan hyvin, kun tarkastellaan väestöryhmien hyvinvointieroja maassamme. Näin arvioi kaksi kolmesta (65 %) suomalaisesta. Toista mieltä on 28 prosenttia.

Kaikista parhaiten tasa-arvon koetaan toteutuvan koulutusmahdollisuuksien kannalta. Peräti 81 prosenttia suomalaisista arvioi suomalaisten olevan tasa-arvoisia koulutuksellisesti ja vain vajaa viidesosa (17 %) näkee koulutuksessa epätasa-arvoa.

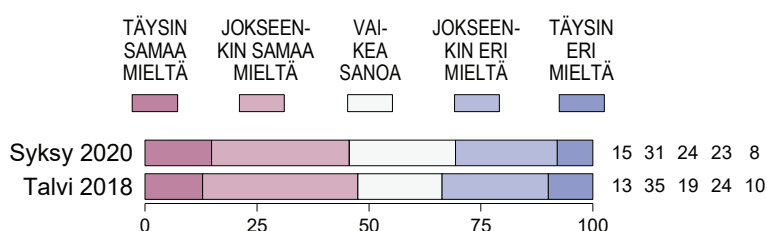
Tulos ei ole yllättävä siihen nähden, että suomalaisen koulutuksen tasa-arvoa on esimerkiksi Pisatutkimusmenestyksen myötä hehkutettu laajasti ulkomailla.⁷ Toisin kuin monissa muissa maissa, Suomessa koulutus on myös käytännössä saajalleen maksutonta, minkä arvatenkin koetaan vahvistavan käsitystä koulutusmahdollisuuksien tasa-arvoisuudesta. Tosin koulutusmahdollisuuksien tasa-arvo ei välttämättä takaa koulutuksellista tasa-arvoa, sillä Suomessakin on havaittu korkean koulutuksen periytyvän vahvasti.⁸

Muutoinkin kansalaiset tulkitsevat mahdollisuuksien tasa-arvon toteutuvan yhteiskunnassamme varsin hyvin. Monet perusasiat ovat kunnossa, ja kansalaisilla on hyvät lähtökohtaiset mahdollisuudet kouluttautua ja edetä elämässään.

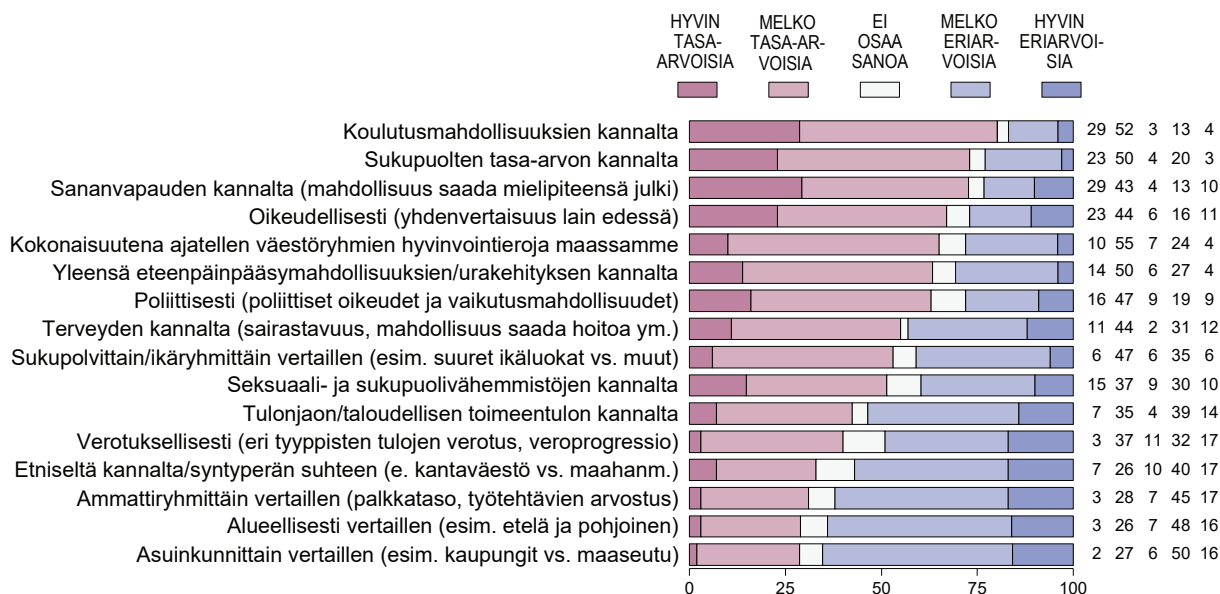
Täysin särötön kuva ei kuitenkaan ole. Kaksi kolmesta (64 %) kokee yhteiskunnan tasa-arvoiseksi yleensä eteenpäinpääsymahdollisuuksien ja urakehityksen kannalta. Toista mieltä on kuitenkin vajaa kolmasosa (31 %). Sosiaalisen eriarvoisuuden kannalta keskeisen mittarin, terveyden tasa-arvon, kohdallakin yli puolet (55 %) arvioi suomalaiset tasa-arvoisiksi. Kuitenkin jo 43 prosenttia kokee eriarvoisuutta terveyden kohdalla.

Terveyden eriarvoisuuden taustalla vaikuttaa toisaalta se, että työikäisten terveyserojen ja elintapojen on havaittu olevan Suomessa vahvasti yhteydessä sosioekonomiseen asemaan.⁹ Vaikka OECD:n

KUVIO 10. ”Nyky-Suomessa lietsotaan puhetta yhteiskunnan eriarvoistumisesta, mikä luo yhteiskuntaan tarpeettomia jakolinjoja ja jännitteitä” (%)

KUVIO 11. Kuinka tasa-arvoisia tai eriarvoisia suomalaiset ovat eri asioissa? (%)

mukaan Suomessa terveydenhuollon saavutettavuus pienituloisille on kansainvälisissä vertailuissa keskimääräistä parempaa, pitkät odotusajat heikentävät terveydenhuollon tasa-arvoisuutta.¹⁰

Koulutus, terveys, etenemismahdollisuudet ja toimeentulo muodostavat sosiaalisen eriarvoisuuden käsitteen kovan ytimen. Toimeentulon kohdalla suomalaiset näkevät tasa-arvossa parantamisen varaa. Vain 42 prosenttia pitää suomalaisia tasa-arvoisina tulonjaon ja taloudellisen toimeentulon kannalta. Yli puolet (53 %) pitää suomalaisia tässä suhteessa eriarvoisina.

Suhtautuminen koulutuksen, terveyden, etenemismahdollisuuksien ja tulonjaon tasa-arvoon jakaa väestöryhmiä iän, sukupuolen, sosioekonomisen aseman ja poliittisen suuntautumisen mukaan. (ks. Arvot jakavat ss. 12–16).

Vähemmistöjen kohdalla parannettavaa

Noin kolme neljästä suomalaisesta (73 %) arvioi, että suomalaiset ovat tasa-arvoisia sukupuolten tasa-arvon kannalta. Neljäsosa (23 %) on toisella kannalla. Odotetusti miehet ja naiset näkevät tilanteen eri tavoin. Miehistä 83 prosenttia kokee tasa-arvon toteutuvan sukupuolten välillä, mutta naisista vain kaksi kolmesta (64 %). Kolmasosa naisista (33 %) näkee, että sukupuolet ovat Suomessa eriarvoisessa asemassa. Väestöryhmittäisistä erittelyistä selviää, että koulutuksen kasvaessa kokemus tasa-arvosta vahvistuu. Puolueiden kannattajista eniten ongelmia sukupuolten tasa-arvossa näkevät vasemmistoliiton äänestäjät (44 %).

Identiteettiin liittyvien tasa-arvokysymysten kohdalla ongelmia nähdään seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kohdalla. Enemmistö (52 %) on sitä mieltä, että tasa-arvo toteutuu, mutta 40 prosenttia kokee tilanteen eriarvoiseksi. Vielä suurempia ongelmia koetaan syntyperään liittyvässä tasa-arvossa, jolla tarkoitetaan esimerkiksi maahanmuuttajien tasa-arvoa suhteessa kantaväestöön. Vain kolmasosa (33 %) pitää tilannetta tasa-arvoisena ja 57 prosenttia eriarvoisena.

Identiteettiin (sukupuoli, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, etninen tausta) liittyvä tasa-arvo on myös poliittisesti latautunut kysymys. Käsitykset tasa-arvon tilasta jakaantuvat hyvin voimakkaasti vastaajan poliittisen suuntauksen mukaan (ks. ss. 12–16).

Verotus kiristää

Suomalaiset ovat pääpiirteittäin hyvin tyytyväisiä tasa-arvoon sananvapaudessa (72 %) sekä oikeudelliseen tasa-arvoon eli yhdenvertaisuuden toteutumiseen lain edessä (67 %). Myös poliittisen tasa-arvon (poliittiset oikeudet ja vaikutusmahdollisuudet) selvä enemmistö (63 %) kokee toteutuvan hyvin.

Sen sijaan verotuksen (eri tyyppisten tulojen verotus, veroprogressio) tasa-arvossa nähdään edellisiä tekijöitä enemmän ongelmia. Vain 40 prosenttia kokee tasa-arvon toteutuvan verotuksessa, ja puolet (49 %) kokee siinä eriarvoisuutta.

Väestöryhmittäisen erittelyn perusteella syyt verotuksen epätasa-arvoisuuden kokemukseen

saattavat olla jopa vastakkaisia. Esimerkiksi yleisesti ottaen kireämpää verotusta toivovat vasemmistolii-ton äänestäjät¹¹ pitävät verotusta eriarvoistavana (59 %) todennäköisesti siksi, että he pitävät verotuksen tasoa yleisesti ottaen liian keveänä. RKP:n äänestäjien enemmistö (65 %) yhtyy ajatukseen verotuksen eriarvoisuudesta, mutta eri syistä. RKP:n kannattajat suhtautuvat verotuksen kiristämiseen enimmäkseen torjuvasti. Verotuksen tasa-arvoisena pitäminen kertoo siis lähinnä siitä, ettei vastaaja pidä sitä liian kireänä eikä liian kevyenä. Tasa-arvoisimpana verotusta pitävät keskustan äänestäjät (60 %).

Eriarvoisuus suurinta alueellisesti

Suomalaisille selvästi suurin tasa-arvon kipukohta on alueellinen eriarvoisuus. Listan pohjimmaisena on tasa-arvo asuinkunnittain vertaillen, jolla tarkoitetaan esimerkiksi kaupunkien ja maaseudun välistä kuilua. Vain 29 prosenttia kokee tasa-arvon toteutuvan asutuskeskittymien ja harvemmin asuttujen alueiden välillä. Kaksi kolmesta (66 %) kokee tilanteen eriarvoiseksi. Lukemat ovat likimain samat, kun kysytään alueiden välistä tasa-arvoa, siis esimerkiksi verrataan eteläistä Suomea pohjoiseen. Samaiset 29 prosenttia ei näe ongelmia tasa-arvossa, kun 64 prosenttia näkee.

Mielenkiintoista on, että alueellista epätasa-arvoa kokevat arvioivat keskimääräistä useammin myös ammattiryhmien olevan keskenään eriarvoisessa asemassa. Taustalla vaikuttanee se, että korkean tuottavuuden ja tulotason työtehtävät keskittyvät kaupunkeihin. Suomen maakuntien väliset erot bruttokansantuotteessa, tuottavuudessa ja työllisyydessä ovat yleisesti ottaen 2000-luvulla kaventuneet, mutta palkkaerot ovat kasvaneet.¹²

Sukupolvittain ja ikäryhmittäin vertaillen (esim. suuret ikäluokat vs. muut) valtaosa (53 %) näkee tilanteen tasa-arvoiseksi, mutta verraten suuri osuus (41 %) näkee myös eriarvoisuutta. Myös ikään liittyvä eriarvoisuus korreloi alueellisen eriarvoisuuden tunteen kanssa.

Yli 65-vuotiaista 35 prosenttia asuu maaseudulla, kun koko väestöstä maaseudulla asuu vain 27 prosenttia.¹³ Vielä selkeämmin ikääntynyt väestö on painottunut maakunnittain muualle kuin Uudellemaalle, jossa vain 18 prosenttia väestöstä on yli 65-vuotiaita. Suurimmillaan eläkeikäisen väestön osuus on Etelä-Savossa, missä yli 65-vuotiaita on peräti 32 prosenttia. Suurimassa osassa maata vanhusväestön osuus on yli neljäsosan koko väestöstä.¹⁴

Ikääntyneemmän väestön suhteellinen painotuminen muualle kuin Etelä-Suomeen ja suuriin kaupunkeihin selittää ikäryhmien välisen eriarvoisuuden korrelaatiota alueellisen eriarvoisuuden kanssa.

Tasa-arvo etenee

EVA on kysynyt eriarvoisuuspatteria kahdesti aiemminkin, vuosina 2009 ja 2014 (Kuvio 12). Aikasarja piirtää selkeän kuvan siitä, että suomalaisten mielestä yhteiskuntamme on edellisen vuosikymmenen aikana kehittynyt tasa-arvoisempaan suuntaan.

Merkittävin muutos on tapahtunut tulojaon ja taloudellisen toimeentulon tasa-arvon kohdalla. Epätasa-arvon kokemus on pienentynyt vuoden 2009 tasosta peräti 21 prosenttiyksiköllä. Tulos heijastaa osaltaan edellä (ss. 6–7) kuvattua suhtautumismuutosta tuloeroihin.

Myös terveyden, sukupolvien, alueiden, ammattiryhmien, verotuksen ja etnisen taustan kohdalla tasa-arvon koetaan kohentuneen. Ainoastaan koulutuksen tasa-arvon arvioidaan hieman heikenneen, mutta muutos (4 %-yks.) jää pienehköksi.

Merkittävää on, että kokonaisuutena väestöryhmien välisten hyvinvointierojen kannalta tasa-arvoisuuden kokemus on kohentunut reilussa kymmenessä vuodessa kokonaiset 24 prosenttiyksikköä.¹⁵

Tasa-arvoistumiskehitys havaittiin jo edellisellä kerralla, kun EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa kysyttiin eriarvoisuuden tekijöistä vuonna 2014.¹⁶ Tuolloin yhdeksi tekijäksi tasa-arvon etenemiselle kansalaisten mielissä nousi etenkin se, että finanssikriisi ja pitkittynyt taantuma todella vähensivät tuloeroja useana vuonna peräkkäin.

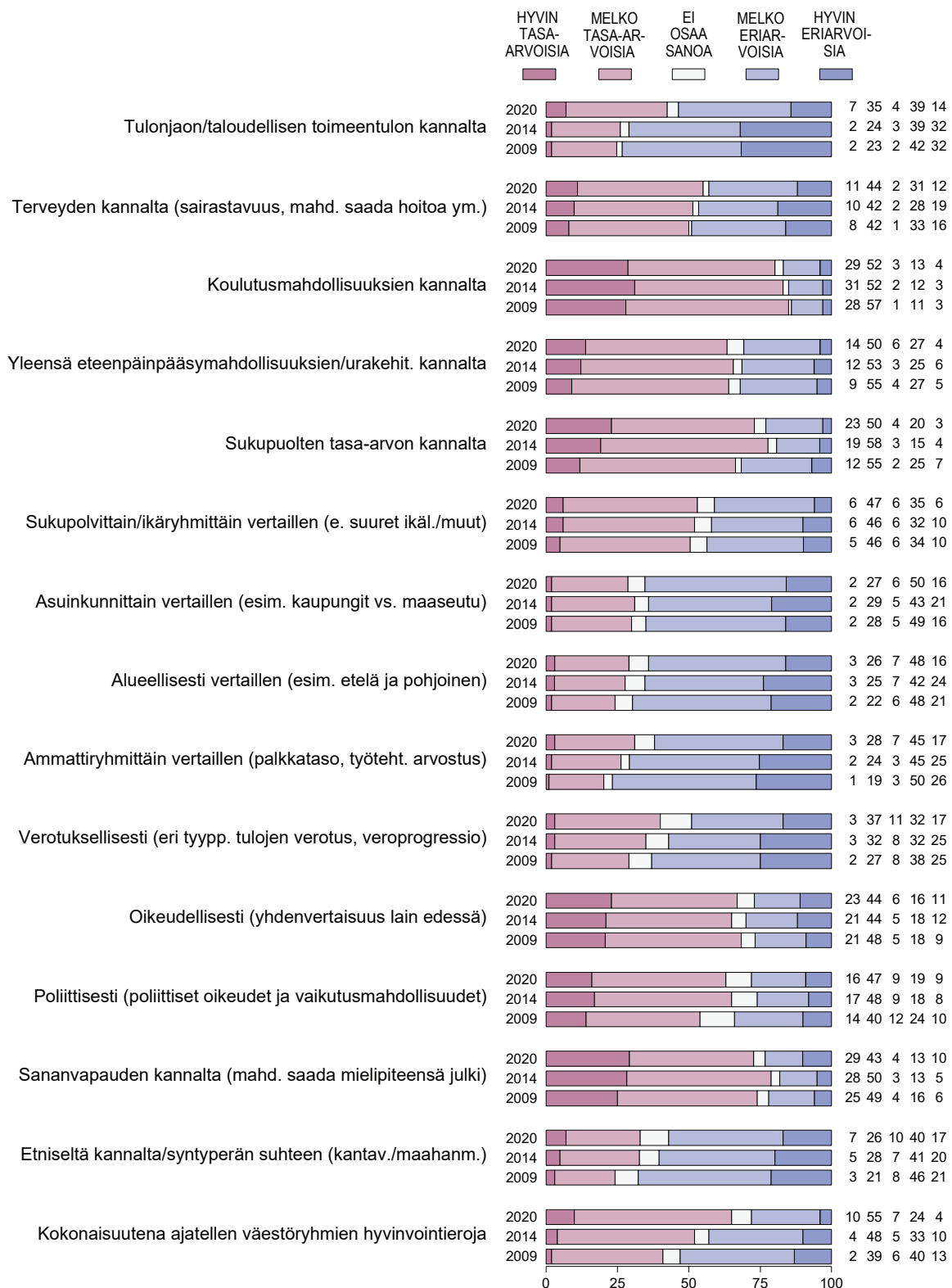
Yksi vaikuttava tekijä tasa-arvon edistymiselle kansalaisten silmissä näyttäisi olevan eläkeläisten elintason kohoaminen.¹⁷ Vielä vuonna 2009 yli 65-vuotiaista vain 28 prosenttia piti Suomea tasa-arvoisena väestöryhmien välisten hyvinvointierojen kannalta.

Nykyisistä yli 65-vuotiaista näin ajattelee peräti 62 prosenttia. Käsityksissä on siis tapahtunut 34 prosenttiyksikön muutos. Tasa-arvokäsitys on vahvistunut kaikissa ikäluokissa, mutta nuorimmissa alle 35-vuotiaiden ikäluokissa se oli jo vuonna 2009 vahvaa. Siten tämänkertaisissa tuloksissa näkyy osin myös kohorttivaikutus, jossa nuoremmat ja yhteiskunnan vanhempia ikäluokkia tasa-arvoisemmiksi kokevat ikäluokat siirtyvät asteittain ikähaitarissa ylöspäin.

Kaiken kaikkiaan viime vuosien puhe tuloerojen ja eriarvoisuuden kasvun aiheuttamista ongelmista maailmalla ei tunnu juuri saavan vastakaikua asennekehityksessä Suomessa, missä tuloerot ovat läh-
tökohtaisesti pienet eivätkä ole 2010-luvulla kas-
vaneet. Hitaan kasvun aikana eriarvoisuushuolien
tilalle ovat tulleet yleiseen talouden suorituskykyyn

liittyvät huolet ja globaalit huolet kuten pandemia,
siirtolaisuus ja ilmastonmuutos. Ihmisten asenteet
näyttäisivät muuttuvan Suomessa asteittain suo-
peammiksi niin kilpailulliselle markkinataloudelle
kuin maltillisille tuloeroillekin, mutta enemmistön
linja on edelleen selvä: mahdollisuuksien kannalta
tasa-arvoista yhteiskuntaa halutaan vaalia.

KUVIO 12. Kuinka tasa-arvoisia tai eriarvoisia suomalaiset ovat: arviot vuosina 2009, 2014 ja 2020 (%)

ERIARVOISUUDEN POLITISOITUMINEN

Suurimmalla osalla väestöstä on huolia jonkun eriarvoisuuden lajin suhteen, mutta näkemykset vaihtelevat paljon poliittisen suuntautumisen mukaan.

Selvitimme eroja suhtautumisessa eriarvoisuuteen faktorianalyysillä, jossa Arvo- ja asennetukimuk- sen 16-osaisen kysymyssarjan (Kuvio 11 sivulla 9) eri tekijät tiivistyivät neljäksi uudeksi muuttujaksi (Taulukko 1). Muuttujista ensimmäistä kutsutaan tässä yhteydessä ”sosiaalisesti eriarvoisuudeksi”. Siihen hakeutuvat eteenpäin pääsymahdollisuuksiin, koulutukseen, terveyteen ja toimeentuloon liittyvä eriarvoisuus. Toista kutsutaan ”poliittiseksi ja oikeudelliseksi eriarvoisuudeksi”. Siihen hakeutuvat sananvapaus, poliittiset oikeudet, yhdenvertaisuus lain edessä ja verotus. Kolmannen faktorin nimi on ”identiteettiin liittyvä eriarvoisuus”. Se käsittää seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen, etnisten ryhmien ja eri sukupuolten kokeman eriarvoisuuden. Neljäntenä faktorina on ”alueellinen, ammatillinen ja ikään liittyvä eriarvoisuus”.

Kuvaamme eri väestöryhmien välisiä suhtautumiseroja eriarvoisuuteen kahdella asennekartalla. Ensimmäisessä niistä on kuvattuna suhtautuminen sosiaaliseen eriarvoisuuteen ja suhtautuminen alueelliseen, ammatilliseen ja ikään liittyvään eriarvoisuuteen (Kuvio 13).

Akseleiden leikkauspiste ei ole neutraali piste, vaan se kuvaa väestön keskimääräistä suhtautumista molempiin eriarvoisuuden lajeihin. Sosiaalisen eriarvoisuuden tilanteen väestö arvioi keskimäärin melko hyväksi, alu-

eellisen eriarvoisuuden puolestaan huonohkoksi. Eri väestöryhmien pisteet asennekartalla eivät kuvaa asenteiden absoluuttista voimakkuutta, vaan väestöryhmien asenteiden suhdetta toisten väestöryhmien asenteisiin sekä väestön keskiarvoon. Liikuttaessa asennekartan pystyakselilla ylöspäin, sosiaalinen eriarvoisuus koetaan muita suuremmaksi ja toisinpäin. Vastaavasti liikuttaessa vaakakselilla oikealle alueellinen, ammatillinen ja ikään liittyvä eriarvoisuus koetaan keskimääräistä suuremmaksi ja toisinpäin.

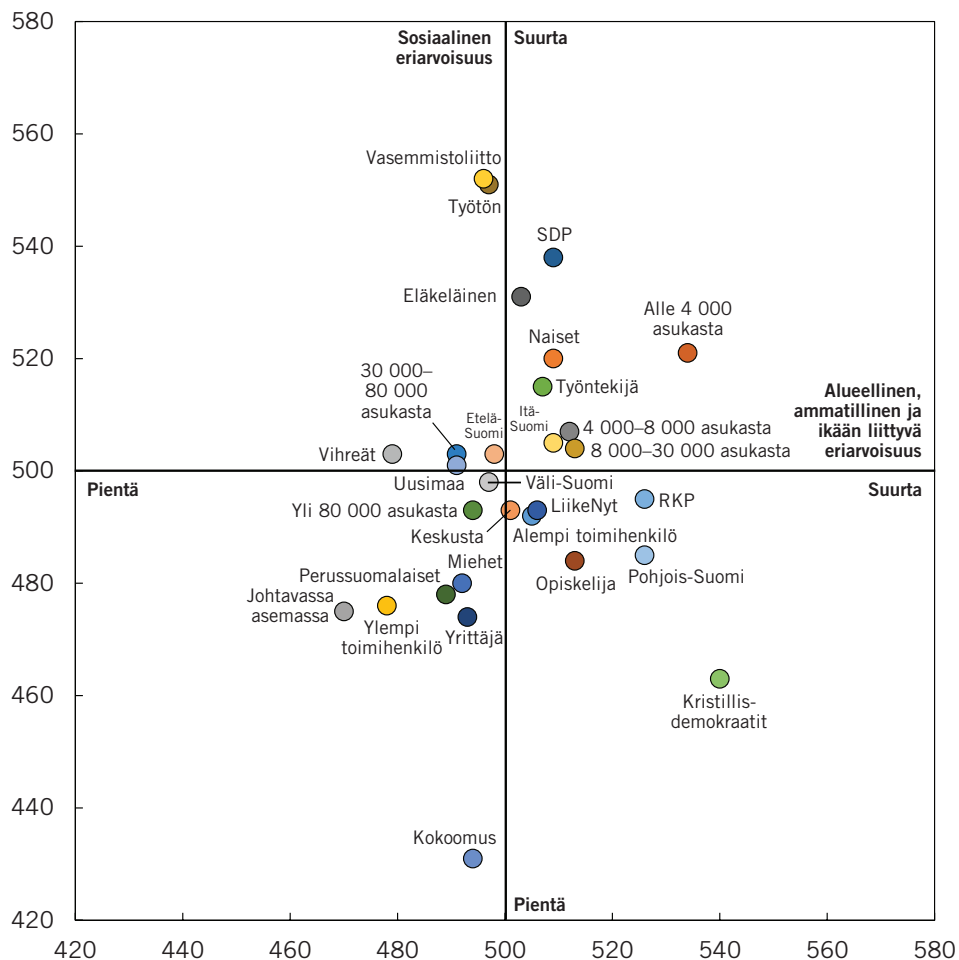
Suhtautuminen sosiaaliseen eriarvoisuuteen jakaa näkemyksiä poliittisesti selvästi oikeistoon ja vasemmistoon. Kokoomuksen äänestäjät kokevat sosiaalisen eriarvoisuuden muita ryhmiä selvästi pienemmäksi, vasemmistoliiton ja SDP:n äänestäjät taas suuremmaksi. Keskuksen äänestäjien asenteet sijoittuvat melko lähelle väestön keskiarvoa. Pystyakselilla erottuvat myös työttömät ja pienemmissä määrin myös eläkeläiset, jotka pitävät sosiaalista eriarvoisuutta keskimääräistä suurempana. Valtaosa väestöryhmistä niin iän kuin asuinpaikkakunnan koonkin perusteella pakkautuu lähelle väestön keskimääräisiä asenteita.

Alueellinen, ammatillinen ja ikään liittyvä eriarvoisuus arvioidaan keskimääräistä suuremmaksi etenkin kristillisdemokraattien äänestäjien ja pienimpien paikkakun-

TAULUKKO 1. Suhtautuminen eriarvoisuuden eri lajeihin: muuttujat ja niiden faktorilataukset

	Sosiaalinen eriarvoisuus	Poliittinen ja oikeudellinen eriarvoisuus	Identiteettiin liittyvä eriarvoisuus	Alueellinen, ammatillinen ja ikään liittyvä eriarvoisuus
Yleensä eteenpäin pääsymahdollisuuksien/urakehityksen kannalta	0,780			
Koulutusmahdollisuuksien kannalta	0,766			
Terveyden kannalta (sairastavuus, mahdollisuus saada hoitoa ym.)	0,746			
Tulonjaon/taloudellisen toimeentulon kannalta	0,668			
Sananvapauden kannalta (mahdollisuus saada mielipiteensä julki)		0,808		
Poliittisesti (poliittiset oikeudet ja vaikutusmahdollisuudet)		0,792		
Oikeudellisesti (yhdenvertaisuus lain edessä)		0,766		
Verotuksellisesti (eri tyyppisten tulojen verotus, veroprogressio)		0,477		
Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kannalta			0,854	
Etniseltä kannalta/syntyperän suhteen (esim. kantaväestö vs. maahanmuutto)			0,825	
Sukupuolten tasa-arvon kannalta			0,608	
Alueellisesti vertaillen (esim. etelä ja pohjoinen)				0,872
Asuinkunnittain vertaillen (esim. kaupungit vs. maaseutu)				0,852
Ammattiryhmittäin vertaillen (palkkataso, työtehtävien arvostus)				0,466
Sukupolvittain/ikäryhmittäin vertaillen (esim. suuret ikäluokat vs. muut)				0,406

KUVIO 13. Väestöryhmien suhtautuminen sosiaaliseen eriarvoisuuteen sekä alueelliseen, ammatilliseen ja ikään liittyvään eriarvoisuuteen (faktoripistemääräkeskiarvot, akselien leikkauspiste = koko väestö keskimäärin)

tien (alle 4 000 asukasta) asukkaiden keskuudessa. Keskustan äänestäjien asenteet ovat lähes identtiset keskimääräisten kanssa.

Huoli alueellisesta, ammatillisesta ja ikään liittyvästä eriarvoisuudesta on verrattuna muihin eriarvoisuuden lajeihin suurempaa (ks. s. 10), ja asennekartasta havaitaan, että huoli on yhteiskunnassa laajasti jaettua, eikä väestöryhmittäisiä poikkeuksia vähemmän huolestuneeseen suuntaan juuri ole.

PERUSSUOMALAISET EROTTUVAT

Toisessa asennekartassa on kuvattuna toisaalta suhtautuminen identiteettiin liittyvään ja toisaalta poliittiseen ja oikeudelliseen eriarvoisuuteen (Kuvio 14). Keskimäärin väestön (akselien leikkauspiste) mielestä identiteettiin liittyvä eriarvoisuus on kohtuullisen suurta, kun taas poliittisesti ja oikeudellisesti Suomi nähdään keskimäärin varsin tasa-arvoisena.

Suhtautumisessa identiteettiin liittyvään eriarvoisuuden erottuvat asennekartalla vasemmistoliiton ja vihreiden äänestäjät, jotka kokevat identiteettiin liitetyn eriarvoisuuden yhteiskunnassa selvästi muuta väestöä suuremmaksi. Niiden vastakohta ovat perussuomalais-

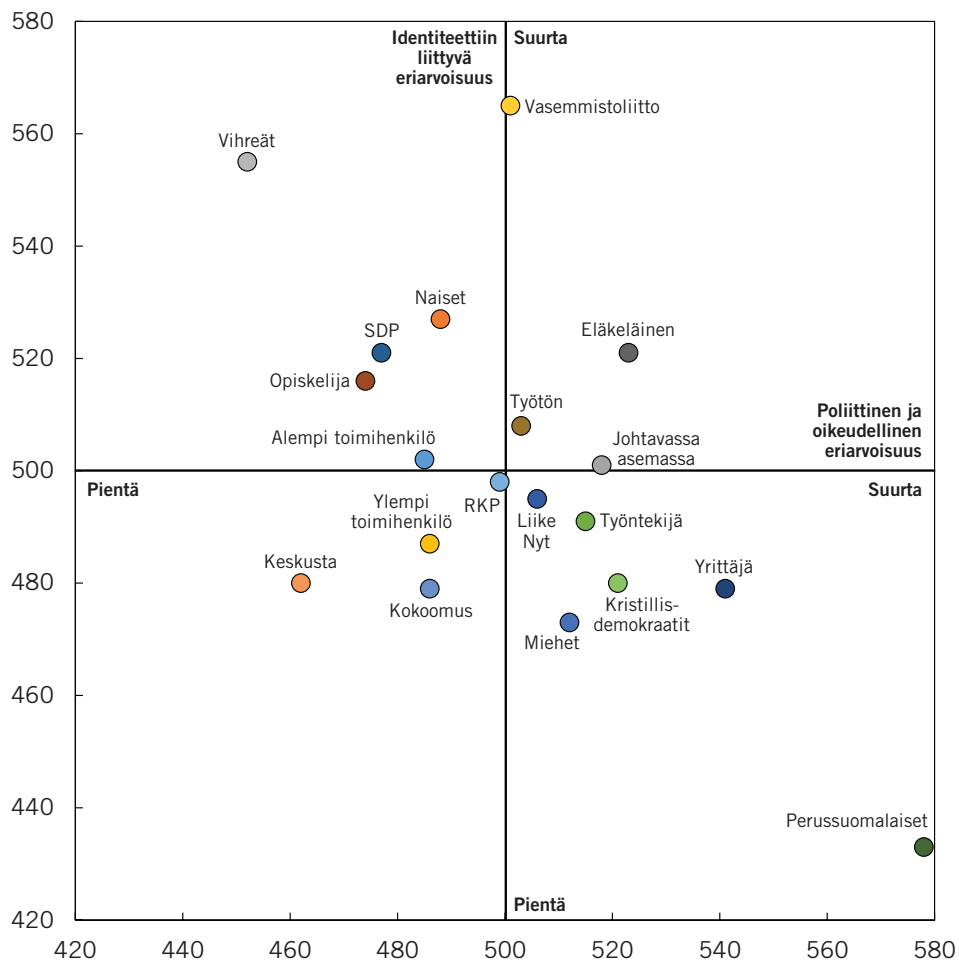
ten äänestäjät, jotka kokevat identiteetin eriarvoisuuden keskimääräistä pienemmäksi.

Perussuomalaisten äänestäjät erottuvat joukosta selvästi sikäli, että heidän kokemansa poliittinen ja oikeudellinen eriarvoisuus on selvästi muita suurempaa. Näyttäisi siis siltä, että perussuomalaisten äänestäjiä yhdistää kokemus siitä, että ihmisiä ei kohdella yhteiskunnassa tasaveroisesti mitä tulee sananvapauteen, poliittisiin vaikutusmahdollisuuksiin ja oikeudelliseen yhdenvertaisuuteen. Väestön enemmistö kokee tasa-arvon toteutuvan hyvin oikeudellisissa ja poliittisissa kysymyksissä (ks. ss. 9–10).

Mielenkiintoista on, että keskustan äänestäjien näkemys poikkeaa kaikista ryhmistä vihreiden äänestäjiä lukuun ottamatta eniten perussuomalaisten asenteista poliittiseen ja oikeudelliseen eriarvoisuuteen. Keskustan äänestäjät kokevat siis poliittisen ja oikeudellisen yhdenvertaisuuden toteutuvan yhteiskunnassa, mikä johtunee keskustan historiallisesta suhteellisen hyvästä edustuksesta monien kuntien päätöksenteossa ja myös valtakunnallisessa päätöksenteossa.

Huomionarvoista on myös eri sukupuolten kokemusmaailman erkaantuminen. Naiset kokevat selvästi mie-

KUVIO 14. Väestöryhmien suhtautuminen identiteettiin liittyvään eriarvoisuuteen ja poliittiseen ja oikeudelliseen eriarvoisuuteen (faktoripistemääräkeskiarvot, akselien leikkauspiste = koko väestö keskimäärin)

hiä enemmän identiteettiin liittyvää eriarvoisuutta ja miehet taas hieman naisia enemmän poliittista ja oikeudellista eriarvoisuutta.

ÄÄRIPÄÄT LÖYTYVÄT VASEMMALTA JA KOKOOMUKSESTA

Kuva suhtautumisesta eriarvoisuuden lajeihin tarkentuu, kun eri väestöryhmien suhtautumista tarkastellaan faktoripistemäärien matriisina, jossa pistelukumäärä 500 kuvaa väestön keskimääräistä suhtautumista (Ks. Kuvio 15).

Matriisissa erottuvat ensinnäkin sukupuolten erilaiset kokemusmaailmat. Miehet kokevat sosiaalisen ja identiteettiin liittyvän eriarvoisuuden keskimääräistä pienemmäksi ja naiset taas suuremmaksi. Korkeasti koulutetut ja sosioekonomisesti parhaassa asemassa olevat kokevat yleisesti ottaen vähemmän eriarvoisuutta yhteiskunnassa suhteessa keskiarvoon lukuun ottamatta johtavassa asemassa olevia, jotka kokevat hieman keskimääräistä enemmän poliittista ja oikeudellista eriarvoisuutta.

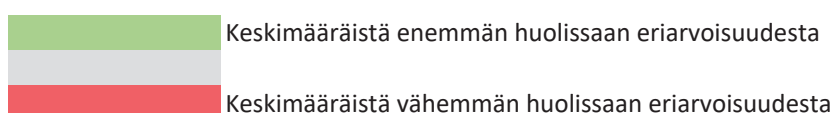
Vahvimmat poikkeamat keskimääräisestä havaitaan perussuomalaisten, kokoomuksen ja vasemmistoliiton äänestäjien kohdalla (ks. asennekartat edellä).

Kokonaiskuva eri väestöryhmien suhtautumisesta eriarvoisuuteen piirtyy, kun tarkastellaan faktoripistemäärien summia. Kuviossa 16 on esitetty väestöryhmät faktoripisteiden summien järjestyksessä pienestä suurimpaan.

Eniten huolta eriarvoisuudesta yhteiskunnassamme kokevat vasemmistoliiton äänestäjät, eläkeläiset, vähän koulutetut, eläkeikää lähestyvät, alle 4 000 asukkaan paikkakunnilla asuvat sekä työttömät. Vähiten huolta eriarvoisuudesta on kokoomuksen äänestäjien, ylempien toimihenkilöiden, keskustan äänestäjien ja korkeasti koulutettujen kohdalla.

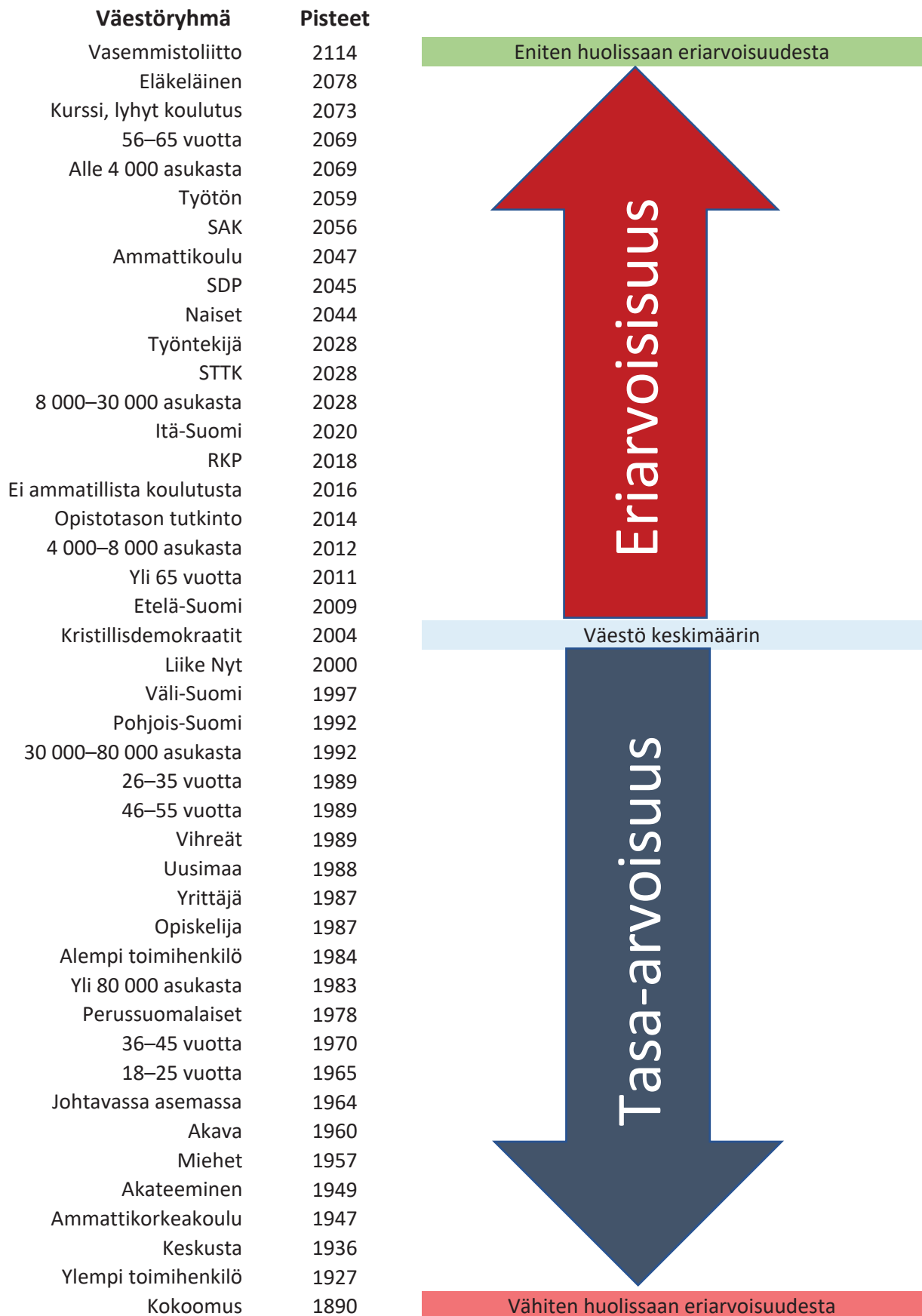
Kokonaisuutena tarkastellen käsitys eriarvoisuudesta on Suomessa politisoitunut oikeisto-vasemmistojanalle, mutta jakaa näkemyksiä myös sosioekonomisen statuksen mukaan.

KUVIO 15. Väestöryhmien suhtautuminen eriarvoisuuden eri lajeihin faktoripistemäärillä mitattuna (500 = väestön keskimääräinen suhtautuminen)

	SOSIAALINEN	POLIITTINEN	IDENTITEETTI	ASEMA JA IKÄ	YHT.
Miehet	480	512	473	492	1957
Naiset	520	488	527	509	2044
18–25 vuotta	470	485	514	496	1965
26–35 vuotta	495	491	505	498	1989
36–45 vuotta	498	487	487	498	1970
46–55 vuotta	513	503	476	497	1989
56–65 vuotta	517	525	513	514	2069
Yli 65 vuotta	497	508	518	488	2011
Ei ammatillista koulutusta	506	509	503	498	2016
Kurssi, lyhyt koulutus	519	551	501	502	2073
Ammattikoulu	516	524	500	507	2047
Opistotason tutkinto	500	499	510	505	2014
Ammattikorkeakoulu	485	481	491	490	1947
Akateeminen	487	473	494	495	1949
Johtavassa asemassa	475	518	501	470	1964
Ylempi toimihenkilö	476	486	487	478	1927
Alempi toimihenkilö	492	485	502	505	1984
Työntekijä	515	515	491	507	2028
Yrittäjä	474	541	479	493	1987
Opiskelija	484	474	516	513	1987
Eläkeläinen	531	523	521	503	2078
Työtön	551	503	508	497	2059
SAK	517	517	509	513	2056
STTK	534	488	496	510	2028
Akava	494	485	487	494	1960
SDP	538	477	521	509	2045
Perussuomalaiset	478	578	433	489	1978
Kokoomus	431	486	479	494	1890
Keskusta	493	462	480	501	1936
Vihreät	503	452	555	479	1989
Vasemmistoliitto	552	501	565	496	2114
RKP	495	499	498	526	2018
Kristillisdemokraatit	463	521	480	540	2004
Liike Nyt	493	506	495	506	2000
Uusimaa	501	493	503	491	1988
Etelä-Suomi	503	509	499	498	2009
Väli-Suomi	498	510	492	497	1997
Itä-Suomi	505	502	504	509	2020
Pohjois-Suomi	485	482	499	526	1992
Alle 4 000 asukasta	521	514	500	534	2069
4 000–8 000 asukasta	507	505	488	512	2012
8 000–30 000 asukasta	504	506	505	513	2028
30 000–80 000 asukasta	503	505	493	491	1992
Yli 80 000 asukasta	493	493	503	494	1983

KUVIO 16. Väestöryhmät niiden suhteellisen eriarvoisuushuolen mukaisessa järjestyksessä (faktoripistemäärillä yhteispistemäärä)

VIITTEET

- 1 Piketty (2013).
- 2 Kantola ja Kuusela (2019).
- 3 Mattila (2020).
- 4 Törmälehto (2018).
- 5 Kallio ym. (2013).
- 6 Haavisto (2018).
- 7 Aedo ym. (2017).
- 8 Härkönen ja Sirniö (2020).
- 9 Palosuo ja Koskinen (2007).
- 10 OECD (2019).
- 11 Metelinen (2021).
- 12 Fornaro (2018).
- 13 Suomen virallinen tilasto SVT (2019).
- 14 Ibid.
- 15 Haavisto ja Kiljunen (2009).
- 16 Haavisto (2014).
- 17 Kurronen (2021).

Näin kysely tehtiin

Tulokset perustuvat 2 019 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 16.–28.10.2020. Vastajat edustavat koko maan 18–79-vuotiasta väestöä. Aineisto on kerätty Taloustutkimuksen internetpaneelilla ja painotettu edustamaan väestöä iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen jatkoanalyysin on tehnyt Yhdyskuntatutkimus Oy, joka on laatinut myös tulosgraafikan. Tulokset ja niiden tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn kotisivuilta. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksia on tehty vuodesta 1984. Tuloksiin voi tutustua osoitteessa: www.eva.fi/arvopankki.

LÄHTEET

- Aedo, C., Alasuutari, H. ja Välijärvi, J. (2017). Finland: A miracle of education? World Bank Blogs, <https://blogs.worldbank.org/education/finland-miracle-education> (haettu 25.2.2021).
- Fornaro, P. (2018). Regional Economic Disparities in Finland, Etla Muistio No 68.
- Haavisto, I. (2014). Neljäs Suomi – EVAn arvo- ja asennetutkimus 2014, Taloustieto Oy, Helsinki.
- Haavisto, I. (2018). Luultua parempi – Suomalaiset hahmottavat tuloerot todellista jyrkemmiksi ja vähättelevät omia tulojaan, EVA Analyysi No 61.
- Haavisto, I. (2020). Askel oikealle – Suomalaiset suhtautuvat myönteisesti markkinatalouteen, EVA Analyysi No 79.
- Haavisto, I. ja Kiljunen, P. (2009). Kapitalismi kansan käräjillä – EVAn kansallinen Arvo- ja asennetutkimus 2009, Taloustieto Oy, Helsinki.
- Haavisto, I. ja Kurronen, S. (2020). Saa rikastua, Amerikkalainen unelma ei ole suomalaisillekaan vieras, EVA Analyysi No 86.
- Härkönen, J. ja Sirniö, O. (2020). Educational transitions and educational inequality: A multiple pathways sequential logit model analysis of Finnish birth cohorts 1960–85, European Sociological Review.
- Kallio, J., Kangas, O. ja Niemelä, M. (2013). Intohimo tasa-arvoon: Tuloero- ja maahanmuuttoasenteet erottavat suomalaiset muista pohjoismaalaisista, teoksessa Apunen, M., Haavisto, I., Kallio, J., Kangas, O., Kiljunen, P., Niemelä, M. ja Pernaa, V. (2013). Poliitiikan sekahaku – Mitkä asiat yhdistävät ja erottavat puolueita, EVA Raportti, Taloustieto Oy, Helsinki.
- Kantola, A. ja Kuusela, H. (2019). Suurituloiset – Suomen rikkain pro mille, Vastapaino.
- Kurronen, S. (2021). Ken on Suomessa rikkahin? Vastaus kuuluu: eläkeläinen, <https://www.eva.fi/blog/2021/03/02/ken-on-suomessa-rikkahin-vastaus-kuuluu-elakelainen/> (haettu 31.3.2021).
- Mattila, M. (toim.) (2020). Eriarvoisuuden tila Suomessa 2020, Kalevi Sorsa Säätiö.
- Metelinen, S. (2021). Kirottu velka – Suomalaiset kavahtavat julkista velkaa mutta pelkäävät leikkauksia, EVA Analyysi No 89.
- OECD (2019). Health for Everyone? Social Inequalities in Health and Health Systems, OECD Health Policy Studies, OECD Publishing, Paris.
- Palosuo, H. ja Koskinen, S. (toim.) (2007). Terveiden eriarvoisuus Suomessa. Sosioekonomisten terveyserojen muutokset 1980–2005, Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:23.
- Piketty, T. (2013). Le Capital au XXIe siècle, Harvard University Press, Éditions du Seuil.
- Proudhon, P.-J. (1840). Qu'est-ce que la propriété? ou Recherche sur le principe du Droit et du Gouvernement, Paris: Brocard.
- Suomen virallinen tilasto SVT (2019). Väestörakenne [verkköjulkaisu], Helsinki: Tilastokeskus, http://www.stat.fi/til/vaerak/2019/01/vaerak_2019_01_2020-10-23_tie_001_fi.html (haettu 25.3.2021).
- Törmälehto, V.-M. (2018). Varallisuuserot kasvussa, tuloerot vakaat? Tieto&trendit, <https://tilastokeskus.fi/tietotrendit/artikkelit/2018/varallisuuserot-kasvussa-tuloerot-vakaat/> (haettu 25.3.2020).

EVA Analyysin *Tasa-arvoiset* kirjoittaja

EVA:n toimituspäällikkö
SAMI METELINEN

ELINKEINOELÄMÄN VALTUUSKUNTA

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA toimii elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajien kohtaamispaikkana.

EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Analyysit ottavat kantaa ajankohtaisiin kysymyksiin ja tarjoavat ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Analyytit löytyvät EVA:n kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-0774 (Painettu) • ISSN 2342-0782 (PDF)